

DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2022-35-03>

УДК 94(100):620.2

Ю.В. БІЛАС

Аспірантка кафедри українознавства,
культурології та історії науки

e-mail: Julia.bilas95@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5718-1098>

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
вул. Кирпичова, 2, м. Харків, 61000, Україна

**СЕРГІЙ ПИЛИПЕНКО – «СТУДЕНТ РЕВОЛЮЦІЇ»
РОКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА
В УНІВЕРСИТЕТІ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА**

Мета. Спираючись на джерела особового походження, архівні документи та історіографічний здобуток, дослідити студентські роки навчання в Університеті Святого Володимира українського письменника та громадського діяча Сергія Володимировича Пилипенка.

Методологія дослідження базується на принципах історизму, об'єктивності та системності уможливила розгляд процесів розвитку вищої освіти в Україні на початку ХХ століття. Спираючись на дедуктивний метод та встановлення причинно-наслідкових зв'язків вдалося проаналізувати вплив науково-освітнього процесу на становлення особистості Сергія Пилипенка, як представника української національної еліти 1920-х –1930-х рр.

Наукова новизна. Уперше в історіографії комплексно проаналізовано студентські роки однієї з ключових постатей українського культурного життя першої третини ХХ ст. – Сергія Пилипенка, як етап становлення його особистості та творчого таланту. Крізь конкретний антропометричний вимір було прослідковано вплив вищої освіти в революційні роки на формування плеяди української національної еліти.

Актуальність випливає із завдань комплексного визначення ролі і місця представників «Розстріляного відродження» на розвиток українського культурного життя першої третини минулого століття під час складних революційних та державотворчих процесів. Становлення і розвиток особистісного та творчого потенціалу української національної еліти припадає на початок ХХ ст. і вимагає ретельного дослідження синтезу освітнього впливу та революційних подій на конструювання творчого про шарку, який згодом став рушійною силою Українського Національного Відродження.

Висновки. Джерела особового походження, «Особова справа студента Університету Святого Володимира Сергія Пилипенка» та інші документи якомога детально висвітлили особливості студентського життя та навчальний процес в одному з найпотужніших навчальних закладів Київщини на початку ХХ ст. Аналіз дозволив виокремити як загальні риси років «революційного студентства» в 1910-ті рр., що відіграли важливу роль у питанні формування української національної еліти в цілому, так і визначити їхній вплив на формування особистості «плугатаря» української літератури Сергія Пилипенка.

Ключові слова: Сергій Пилипенко, Університет Святого Володимира, історико-філологічна освіта, становлення особистості, «революційне студентство»

Як цитувати: Білас Ю.В. Сергій Пилипенко – «студент революції». Роки навчання українського письменника в Університеті Святого Володимира. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки*. 2022. Вип. 35. С.27-35. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2022-35-03>

In cites: Bilas Yu. V. (2022). Serhii Pylypenko is a "student of the revolution". The Ukrainian writer's years of study at St. Volodymyr University. *V. N. Karazin Kharkiv National University Bulletin «History of Ukraine. Ukrainian Studies: Historical and Philosophical Sciences»*, Issue 35, (27-35), DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2022-35-03> (in Ukrainian)

Історія української освіти є одним із важливих та найперспективніших напрямків наукової роботи для вітчизняних та зарубіжних дослідників. Освітній процес завжди є одним з інструментів конструювання соціального портрету суспільства, але, як правило, він і одним із перших рефлексує при виникненні будь-яких соціально-політичних явищ. Вища українська школа на різних історичних етапах завжди відігравала одну з ключових ролей у формуванні кола української національної та політичної еліти, розвитку науки та культурного життя, виступала справжнім осередком розвитку української самоідентифікації серед молодих людей.

Університетське життя у великих українських містах, таких як Київ, Харків, Львів та ін., на зламі XIX–XX ст. розвивалося в руслі суперечливих політичних та державотворчих процесів. В ці складні роки саме студенти виступали однією з рушійних сил революційних перетворень та були активними членами вже чинних та новоутворених політичних партій. Відповідно, це впливало і на загальну університетську атмосферу, і на зміни в освітньому процесі, і на успішність, і на навчання самих студентів. Це багатомірне явище окрім загального історичного дослідження цікаво спостерігати крізь антропометричний вимір, спираючись на різноманітні історичні джерела на прикладі як професорсько-викладацького колективу університетів, так і на прикладі студентів, серед яких в той час навчалося чимало майбутніх талановитих діячів української науки, культури, політики.

Однією з найцікавіших постатей, яка пережила роки революційного студентства на початку XX ст., є український письменник та громадський діяч, засновник Спілки селянських письменників «Плуг» Сергій Володимирович Пилипенко. Літературний хист, неординарність філософської думки та очільна редакторська діяльність у найвпливовіших українських видавництвах та періодичних виданнях 1920–30-х рр. уможливають припущення, що його творчий геній знаходився у вирії історичних подій, найцікавіші деталі яких простежуються в його різноманітній літературній та редакторській спадщині. До того ж незмінною є домінантна роль особистості літератора у формуванні культурного про шарку української інтелігенції, що мешкала на Харківщині в зазначений період [1, с. 152].

Постать літератора залишається однією з найцікавіших при дослідженні культурного життя першої третини XX ст. На сьогоднішній день в сучасній українській історіографії наявні наукові праці, присвячені життю та діяльності письменника, серед яких праці відомого літературознавця Ростислава Мельникова [11, 256 с.], наукові статті директорки Меморіального музею С.В. Пилипенка при ХНУМГ ім. О.М. Бекетова Тетяни Єлісеєвої [6, с. 111–119], достатньо часто фігурує постать письменника і в працях, присвячених українському літературному життю на тлі більшовицьких репресій дослідниці Я. Цимбал [18].

Окремої уваги для біографічного дослідження особистості заслуговують опубліковані спогади Тетяни Кардиналовської [8, 173 с.] – дружини репресованого байкаря, редактора, організатора, та спомини його сучасників, серед яких письменник П. Панч [13, 146 с.], письменниця Д. Гуменна [4, 520 с.] та багато інших діячів культури доби Українського національного відродження. Більшість статей, нарисів і публікацій присвячені загальному освітленню постаті письменника, а не окремим сторінкам його насиченої біографії. Студентські роки, як час становлення особистості під впливом науково-освітнього процесу, оточення, та багатьох інших факторів на сьогодні жодним чином не висвітлені в історіографії.

Комплексне біографічне дослідження життєвого шляху письменника вимагало дослідження таких аспектів, як родинне коло, умови зростання, освітній процес та педагогічне оточення юного Сергія [2, с. 326]. Це дозволило виявити основні фактори розвитку його

особистості, що передували вступу до вищого навчального закладу. Так, початкову освіту майбутній «плагатар» української літератури отримав у Першій Київській гімназії, яку через фінансову неспроможність родини відвідував безкоштовно [6, с. 111]. Такі винятки інколи мали місце бути, коли батьки не мали змогу оплатити навчання дітей, але ті, в свою чергу, повинні були добре навчатися, бути старанними і дисциплінованими учнями. Гімназію Сергій Пилипенко закінчив в 1910 році, і вже наступного року, коли навчальний заклад святкував свій сторічний ювілей, його прізвище було внесене до списку випускників гімназії, де він пригадувався як студент історико-філологічного факультету Університету Святого Володимира [15, с. 366]. Про навчання в університеті письменник і сам пригадував у своїй автобіографії, де і пояснював, що навчальний заклад не закінчив, оскільки був відрахований за участь в Українській партії соціал-революціонерів [17, ф. 897, оп. 2, спр. 13, Пилипенко С.В. Автобіографія, арк. 1].

Але ж і причетність до політичної партії, і вибір освітнього шляху на лаві Університету Святого Володимира коріннями походили з Першої Київської гімназії. Слід зазначити, що ці два навчальних заклади подарували суспільству плеяду талановитих діячів найрізноманітніших галузей науки і культури. Певною особливістю цього періоду є те, що Сергій Пилипенко був не єдиним гімназистом, і не єдиним студентом, хто завзято симпатизував різним політичним течіям, прагнув до участі в революційних подіях, які розгорталися не лише на вулицях чисельних міст, а вирували і просто коридорами як університетів, так і гімназій. Про це залишив детальні спогади сучасник Сергія Пилипенка Олександр Шульгін – відомий український політичний діяч.

Саме під впливом батька О. Шульгіна – гімназійного педагога Першої Київської гімназії Якова Миколайовича Шульгіна формувалася політична та громадянська позиція Сергія Пилипенка. Про це письменник писав наступне: «Початкові соціалістичні знання одержав від свого батька, а в партію ус-р увійшов через гурток Я. Шульгіна батька відомого Ол.[ександра] Шульгіна, міністра Центральної Ради...» [17, ф. X, спр. №6003 «Пилипенко С. [автобіографія]. 25/VII-1921 р. арк.1]. Сам Яків Миколайович був випускником Університету Святого Володимира [15, с. 214–215], як і Михайло Драгоманов, якого Шульгін вважав своїм вчителем, а себе – його послідовником. В гуртку педагога, завдяки його сприянню учні гімназії знайомилися із забороненою в імперії, тобто нелегальною спадщиною Драгоманова. Саме захопленість його літературою та його ідеями юний Сергій Пилипенко и прийняв рішення щодо свого подальшого життєвого шляху: «Найбільший ідеологічний вплив у часи юнацтва зробили на мене твори Драгоманова. Вирішив іти його шляхом, пішов на історичний факультет Київського університету по відділу славістики...» [7, ф. X, спр. №6003 «Пилипенко С. [автобіографія]. 25/VII –1921 р., арк.1].

Вступивши до університету в 1910 році Сергій спеціалізувався на кафедрі слов'янської філології, яка була утворена на Історико-філологічному факультеті в 1863 році, згідно з новим уставом університету. Сама ж історико-філологічна освіта з вивченням іноземних мов та дослідженням класичної спадщини світової літератури існувала від самого утворення університету ще в першій половині XIX сторіччя [21, с. 2]. Але саме на зламі XIX – XX ст. професорсько-викладацький склад значно сповнився новими прізвищами талановитих науковців, професорів і приват-доцентів, які згодом стали справжніми метрами української філологічної і історичної освіти в бурхливих революційні часи.

Найбільш інформативним джерелом, з якого можна дізнатися як саме навчався майбутній письменник, які вивчав дисципліни, яким було його викладацьке оточення є «Особова справа студента Університету Святого Володимира С. Пилипенка» [5, ф. 16, оп. 465, спр. 3716, 25 Арк]. Цей документ є абсолютно унікальним, оскільки повною мірою сприяє розкриттю процесу навчання майбутнього письменника в університеті. Зміст документу наочно демонструє, що із запланованих 8 семестрів студент Пилипенко прослухав лише

половину – два повних курси (4 семестри). Про що свідчать так звані «записні листи», де вказувався рік, семестр, перелік дисциплін із прізвищами викладачів, та «Прохання» студента до декана факультету. «Проханням» студент підтверджував, що не має освітніх або фінансових заборгованостей перед університетом, і отримував дозвіл здати певний іспит. Детальне дослідження переліку документів в «Особовій справі студента С. Пилипенка» доводить, що студента було відраховано з осіннього семестру третього курсу навчання. Це сталося через те, що і у вищій школі Сергій Володимирович продовжував свою політичну діяльність. «В університеті Пилипенко вступив до студентської організації соціалістів-революціонерів. Йому доручили розповсюдження нелегальної літератури, і коли це розкрилося, його виключили з третього курсу і вислали з Києва» [8, с. 117] – так описувала студентські роки свого чоловіка Тетяна Кардиналовська у книзі своїх спогадів «Невідступне минуле».

Студентство на різних історичних етапах вищої освіти залишається окремим середовищем, яке постійно еволюціонує, чинники і критерії якого корегуються зовнішніми і внутрішніми змінами в суспільстві. Студентство на перетині ХІХ – ХХ ст. продовжувало своє існування в умовах складних революційних і державотворчих процесів. Однак, студентське життя завжди підлягало чіткому регламентуванню з боку панівної на той час імперської влади та міністерства народної освіти. Останнє доволі часто випускало маніфести і розпорядження щодо регулювання норм і правил студентського життя. Ще в 1906 році, незадовго до вступу С. Пилипенка в університет, за рішенням міністра освіти графа І. Толстого університетський статут підлягав достатній лібералізації, і відтоді університети були визначені як установи, керовані професорською колегією [9, с. 118]. Тим же часом українознавча освіта і наука продовжували зазнавати свідомого та цілеспрямованого імперського утиску. Українознавчі лекції, розпочаті професором М. Сумцовим у Харківському університеті та О. Грушевським в Одеському університеті, адміністрація із часом заборонила. В Київському університеті в 1908-1909 рр. українською мовою професор А. Лобода викладав курс «Історія малоруської літератури». Рух за українознавчі кафедри став своєрідною національною маніфестацією українських сил не тільки на території України, але і в Росії [9, с. 118]. Освітня програма тодішніх університетів так і не отримала впровадження українознавчих курсів аж до розвалу Російської імперії у 1917 році.

За два повноцінних роки навчання Сергій Пилипенко прослухав чимало цікавих курсів. На першому курсі студент вивчав грецьку мову; історію стародавньої і середньовічної філософії, а також філософію нового часу, історію Риму, логіку, слов'янознавство, церковно-слов'янську мову, чеську мову та її діалекти, чеську літературу [5, ф. 16, оп. 465, спр. 3716, арк. 5.]

Викладали дисципліни як ті професори, що працювали в університеті майже все своє життя і були засновниками історико-філологічної науки, так і ті, хто прийшов до Київського університету на початку ХХ століття. Дійсний член Київського відділення товариства класичної філології та педагогіки А. Поспішил був представником групи високоосвічених чехів-фахівців з класичних мов, які були запрошені до вищих шкіл Російської імперії у другій половині ХІХ ст. Талановитий науковець працював в ряді київських гімназій, а згодом і в Київському університеті Святого Володимира викладав латину та давньогрецьку мову [12, с. 319], в тому числі і у Сергія Пилипенка. Історію філософії викладав справжній метр свого часу професор О.М. Гіляров. коли Сергій Пилипенко вступив до навчального закладу О.М. Гіляров був уже заслуженим професором університету, в якому почав працювати приват-доцентом ще у далекому 1887 році [16, с.8]. Екстраординарний професор О.І. Покровський викладав студентам історичні дисципліни в університеті лише з 1905 року за сприянням талановитого науковця Т. Д. Флоринського [3, с. 109], який так само був одним з викладачів С. Пилипенка. Він був талановитим візантиністом і славістом, до того ж, вважався фундатором викладання історичної славістики в університеті [20, с. 526].

Упродовж багаторічної роботи в Університеті Святого Володимира В.М. Перетц читав як загальні, так і спеціальні курси. Зокрема, з мовознавства він викладав такі предмети як: церковно-слов'янська мова, давня церковнослов'янська мова [19, с. 76] тощо.

У другому семестрі другого курсу навчання навесні 1912 року студенти за спеціальністю «слов'янська філологія» вивчали Історію нової філософії; слухали другу частину таких дисциплін, як Історія грецької літератури, Історичної поетики, Санскриту. Додавалися Вступ в історію російської літератури, Історія нової російської літератури, Історія Західно-європейської літератури, Польська мова, Історія польської літератури, Історія південних слов'ян та проводилися практичні заняття зі слов'янської філології [5, ф. 16, оп. 465, спр. 3716, арк. 7].

В осінньому семестрі 1912 року третього курсу Сергій Пилипенко вивчав наступні предмети: Вступ до філософії, Грецький автор Ксенофонт, Історія Росії монгольської доби, Історія західно-європейської літератури, Історія Римської літератури, Історія болгарської мови та літератури, Практичні заняття зі слов'янської філології, Історія чеського народу [5, ф. 16, оп. 465, спр. 3716, арк. 8].

Незважаючи на достатньо значне навантаження під час освітнього процесу у студентів залишався час для дозвілля. Про те, як проводив свій вільний час студент Пилипенко пригадувала зі слів чоловіка Т.М. Кардиналовська: «Хоч у Сергія, як і в багатьох студентів було обмаль грошей, йому ніколи не спадало на думку гендлювати. Та одного разу товариші затагли його на іподром подивитися на кінські перегони. Почали намовляти поставити на якогось коня...Сергій для жарту поставив одного карбованця на найнепоказнішу конячину. Почалися перегони, і раптом усі зі здивуванням побачили, що його конячка починає всіх переганяти. Вона прибігла до фінішу першою і – впала на землю мертва... Сергій був єдиний, хто поставив гроші на неї і виграв велику суму, не пригадую, скільки. На ці гроші він винайняв яхту й поїхав с товаришами Дніпром – з оркестром, випивкою та смачною їжею» [8, с. 120]. Цей фрагмент з приватного життя молодого студента Пилипенка добре демонструє, що студентське дозвілля студентів на початку ХХ ст. було різним, але більшість молодих людей прагнула веселощів і розваги.

Одним з найцікавіших джерел є студентський портрет С.В Пилипенка 1912 року [17, ф. 897, оп. 1, од. зб. 7, арк. 2], який яскраво демонструє зовнішність майбутнього письменника і громадського діяча. Сергієві на фото 21 рік, він зображений як статний молодий чоловік із чорним кучерявим волоссям, яке зачесано назад, в окулярах із підкрученими чорними вусами. Одягнений у білий кафтан із блискучими гудзиками, підперезаний чорним поясом. Зокрема, Тетяна Кардиналовська завжди підкреслювала, що статність чоловіка обумовлена його любов'ю до різних фізичних справ і спортивних змагань як під час студентства, так і далі у житті [8, с. 120].

І хоча дружина Сергія Пилипенка описувала студентське дозвілля свого чоловіка в компанії товаришів, про те, з ким саме товаришував студент нічого не відомо. Прізвища друзів не пригадуються ніде, ані в спогадах Кардиналовської, ані в автобіографіях самого Пилипенка. Дослідження студентських років літератора дозволило дізнатися, що в той же 1910 рік до відділення славістики на історико-філологічний факультет вступило чимало талановитих юнаків, серед яких і редактор газет багатьох українських газет М.М. Ваврисевич [22], і видатний український поет М.О Драй-Хмара [14], і відомий український театрознавець П.І. Рулін [10, с. 28], і багато інших. Певна частина студентів того часу змогла завершити навчання в університеті та отримати вищу освіту, частина була відрахована за «участь в революційній діяльності», як і Сергій Пилипенко. Це були молоді і талановиті письменники, літератори, редактори, філософи, історики, які усе своє життя зазнавали спочатку імперських, а згодом і більшовицьких репресій. Деякі з них були неодноразово заарештовані, деякі з них були просто фізично знищені в Соловках, Сандармосі, або в інших катівнях для так званих «ворогів народу».

Коли саме відрахували студента з університету, достеменно не відомо, але відомо, що іспити взимку з перерахованих дисциплін студент Пилипенко вже не здавав і був вимушений

покинути Київ про що свідчать і відсутність «прохання» до декану факультету на здачу іспитів, і наведені вище спогади Т.М. Кардиналовської.

До курсових іспитів випускників входили наступні 14 навчальних дисципліни: богослов'я, французька або німецька мова, грецька мова, латинська мова, порівняльна граматики індоєвропейських мов, історія російської мови, давньо-руська література, малоруська література XV-XVIII ст., малоруська література XIX ст., народна словесність, слов'язнознавство, історія слов'ян та історія філософії [5, ф. 16, оп. 465, спр. 3716, арк. 4]. Оскільки Сергія Пилипенка було відраховано в 1912 році, листок з курсовими іспитами в його «особовій справі студента» не заповнений і здати іспити йому не судилося. Так закінчилося «революційне» студентство однієї з найвпливовіших постатей українського літературного життя 1920-х–1930-х рр.

Таким чином, на базі дослідження різноманітних історичних джерел можна зробити висновок, що студентські роки українського письменника та громадського діяча Сергія Володимировича Пилипенка прийшлися на один із найскладніших етапів в історії вищої освіти в Україні. Прихильність студентства до участі в політичних партіях під час складних внутрішньополітичних процесів на тлі боротьби українства за свою незалежність задалегідь ставила під загрозу ймовірність закінчення університетів та отримання освіти. Молоді роки письменника проходили у високоосвіченому оточенні професорсько-викладацького колективу Університету Святого Володимира. Метри історико-філологічних дисциплін прищеплювали молодому талановитому поколінню студентів гарний літературний смак, професійні навички, письменницькі, редакторські, подекуди журналістичні здібності. Становлення особистості Сергія Пилипенка відбувалося під впливом незалежного образу мислення в середовищі, в якому він навчався. Серед однолітків Сергія було чимало талановитих юнаків з України, Польщі, Росії, Кавказу, які так само як і Пилипенко прагнули отримання якісної освіти і умов, де може існувати свобода професійної думки, але всі вони, як здібні і розумні люди, що здатні мислити і доносити свої думки до інших людей являли собою потенційну загрозу для панівних політичних режимів. Але навіть відрахування з університету, вислання з рідного міста не стали на заваді для Сергія Пилипенка продовжувати свій професійний шлях.

Конфлікт інтересів:

Автор заявляє, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автор повністю дотримувалася етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Список використаної літератури

1. Білас Ю. В. «Odvertyj lyst do vsix» Сергія Пилипенка. Латинізація української писемності в добу Національного відродження. *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*. Том 31. (№2). Дніпро: Дніпровський національний університет імені О. Гончара, 2022. С.152–157.
2. Білас Ю. В. Роль педагога Я. М. Шульгіна у вихованні та становленні особистості українського письменника С.В. Пилипенка. *Теоретичні та практичні дослідження молодих вчених*. Збірник тез доповідей. Харків: НТУ «ХПІ», 2022. С. 326–327.
3. Гордієнко Д. Μέμνησθαι αλιστεῖν – наукове кредо професора Олексія Покровського. *Ніжинська старовина*. Ніжинознавчі студії № 5: Збірник регіональної історії та пам'яткознавства. Вип. 6(9). Ніжин. 2008. С. 107–118.
4. Гуменна Д. К. Дар Евдотеї. Іспит пам'яті. Балтимор – Торонто: Українське видавництво «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1990. 520 с.
5. Державний архів м. Києва. Ф. 16, Оп. 465, Спр. 3716. Особова справа студента Університету Святого Володимира Сергія Пилипенка 25 Арк.
6. Єлісеєва, Т. Український літератор [С. В. Пилипенко] на тлі радянської доби. Реабілітовані історією. Харківська область. Харків: Оригінал, 2008. Кн. 1, ч. 2. 672 с.

7. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. Ф. Х, од. зб. №6003, «Пилипенко С. [автобіографія]. 25/VII –1921 р. Арк.1.
8. Кардиналовська Т.М. Невідступне минуле. Харків: Майдан, 2005. 173 с.
9. Колесник В.Ф. Казакевич Г.М., Нариси з історії Університету святого Володимира. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2009. 224 с.
10. Коржова А. Петро Рулін – учень Володимира Перетца: Методологічний аспект. *Художня культура. Актуальні проблеми*. Київ: ПСМ України, 2018. Вип. 14.С. 28–36.
11. Мельників Р. В. Літературні 1920-ті. Постаті (Нариси, образки, етюди). Харків: Майдан, 2013. 256 с.
12. Місечко О., Матис, М. *Чеський слід в іншомовній освіті в Україні. Матеріали VII симпозиуму україністики*. Оломоуц: Видавництво Університету Палацького, 2014. С. 319–325.
13. Панч П. Біля колиски «Плуга». Про Сергія Пилипенка: спогади сучасників. Київ: Мартиролог України, 1992. 146 с.
14. Рудзицкий А. Учитель и его ученики. Памяти В.Н. Перетца. URL: www.ju.org.ua/en/publicism.html Дата звернення: 19.12.2022.
15. Столетие Киевской первой гимназии. (1809–1811–1911 г.г.) Том 1. Именные списки и биографии должностных лиц и воспитанников гимназии. Киев: Типография С.В. Кульженко, Пушкинская ул., собст. Дом №4. 1911. 542 с.
16. Ткачук М. Л. Філософія світла і радості: Олексій Гіляров. Київ: Український Центр духовної культури, 1997. 184 с.
17. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. Ф. 897, Оп. 2, од. зб. 13, Пилипенко С.В. Автобіографія. Авт. 1923 р. 2 арк.
18. Цимбал Я. Літературна дискусія в шаржах і пародіях. 2017. URL: <https://tyzhden.ua/literaturna-dyskusiia-v-sharzhakh-i-parodiakh/> Дата звернення: 19.12.2022.
19. Шаповал А. І. Володимир Миколайович Перетц як вчений-українознавець, дослідник рукописної та книжкової спадщини у світлі епістолярних джерел. Київ: НАН України, Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, 2020. 596 с.
20. Шевчук Т. Флоринський Тимофій Дмитрович *Шевченківська енциклопедія*: Т. 6: Т–Я. Київ: Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015. 1120 с.
21. Шульгин В. Я. История университета Святого Владимира. Санкт-Петербург: Типография Рюмина и Компании, 1860. 230 с.
22. Янович Б. Микола Ваврисевич. Педагог, краєзнавець, літератор. URL: <http://volodymyrmuseum.com/publications/29-publications/regional-studies/114-krayeznavchi-poshuky-mykoly-vavrysevycha> Дата звернення: 19.12. 2022.

YU. V. BILAS

Graduate student of the Department of Ukrainian Studies,
Cultural Studies and History of Science

e-mail: Julia.bilas95@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5718-1098>

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute",
2, Kirpychova Str., Kharkiv, 61000, Ukraine

SERHIY PYLYPENKO – "STUDENT OF THE REVOLUTION" YEARS OF EDUCATION OF THE UKRAINIAN WRITER AT THE UNIVERSITY OF SAINT VOLODYMYR

Purpose: based on sources of personal origin, archival documents and historiographical achievements, to investigate the student years of study at the University of St. Volodymyr of the Ukrainian writer and public figure Serhii Volodymyrovych Pylypenko.

The research methodology is based on the principles of historicism, objectivity and systematicity, which made it possible to consider the processes of development of Ukrainian higher education at the beginning of the 20th century. Relying on the deductive method and establishing

cause-and-effect relationships, it was possible to analyze the impact of the scientific and educational process on the development of the personality of Serhiy Pylypenko as a representative of the Ukrainian national elite in the 1920s–1930s.

Scientific novelty. For the first time in historiography. comprehensively analyzed the student years of one of the key figures of the Ukrainian cultural life of the first third of the 20th century. – Serhiy Pylypenko, as a stage in the formation of his personality and creative genius. The influence of higher education in the revolutionary years on the formation of the constellation of the Ukrainian national elite was traced through a specific anthropometric measurement.

The relevance stems from the task of comprehensively defining the role and place of the representatives of the "Shooteed Revival" in the development of Ukrainian cultural life in the first third of the last century during complex revolutionary and state-building processes. The formation and development of the personal and creative potential of the Ukrainian national elite dates back to the beginning of the 20th century. and requires a careful study of the synthesis of educational influence and revolutionary events on the construction of the creative layer, which later became the driving force of the Ukrainian National Renaissance.

Conclusions. Sources of personal origin, "Personal file of a student of the University of St. Volodymyr Serhiy Pylypenko" and other documents covered in as much detail as possible the peculiarities of student life and the educational process in one of the most powerful educational institutions of the Kyiv region at the beginning of the 20th century. The analysis made it possible to single out both the general features of the years of "revolutionary studentship" in the 1910s, which played their role in the formation of the Ukrainian national elite as a whole, and to determine their influence on the formation of the personality of the "ploughman" of Ukrainian literature Serhiy Pylypenko.

Key words: Serhiy Pylypenko, St. Volodymyr University, historical and philological education, personality formation, "revolutionary studentship"

References

1. Bilas Yu. V. (2022) «Odvertyj lyst do vsix» by Serhij Pylypenko. Latinization of the Ukrainian script during the period of the National Revival. *Doslidjenya z istorii i filosofii nauky s tehniky*, 31(2), Dnipro. pp. 152–157. (In Ukrainian).
2. Bilas Yu. V. (2022) The role of the teacher Y. M. Shulgin in the education and formation of the personality of the Ukrainian writer S.V. Pylypenka. *Teoretychni ta praktychni doslidjenya molodyh vchenyh. Zbirnyk tez dopovidej*, Kharkiv. pp. 326–327. (In Ukrainian).
3. Gordienko D. (2008) Μέμνησθαι ἀπιστεῖν – the scientific creed of Professor Oleksiy Pokrovsky. *Nizhyns'ka starovyna* 6(9) Nizhyn. pp. 107–118. (In Ukrainian).
4. Hymenna D. (1990) Gift of Eudothea. Memory test. Baltymor – Toronto. 520 p. (In Ukrainian).
5. State Archive of Kyiv.
6. Yeliseyeva T. (2008) Ukrainian writer [S. V. Pylypenko] against the background of the Soviet era. *Reabilitovani istorijeju. Kharkivs'ka oblast*. Kharkiv. 672 p. (In Ukrainian).
7. Manuscript Institute of the National Library of Ukraine named after V.I. Vernadskyi.
8. Kardynalovska T. M. (2005) The irrevocable past. Kharkiv. 173 p. (In Ukrainian).
9. Kolesnyk V. F., Kazakevych H. M., (2009) Essays on the history of St. Volodymyr University. Kyiv. 224 p. (In Ukrainian).
10. Korjova A. (2018) Petro Rulin is a student of Volodymyr Peretz: Methodological aspect. *Khudojnya kul'tura. Aktual'ni problem (14)*, Kyiv. Pp. 28–36. (In Ukrainian).
11. Mel'nykiv R. V. (2013) Literary 1920s. Figures (Essays, pictures, sketches). Kharkiv. 256 p. (In Ukrainian).
12. Misechko O., Matys M. (2014) The Czech mark in foreign language education in Ukraine. *Materialy VII sympoziumy ukrajinytyky*. Olomouc. pp. 319–325. (In Ukrainian).
13. Panch P. (1992) Near the "Plough" cradle. About Serhiy Pylypenko: memories of contemporaries. Kyiv. 146 p. (In Ukrainian).

14. Rudzyc'kyj A. The teacher and his students. In memory of V.N. Peretca. URL: www.ju.org.ua/en/publicism.html Application date: 19.12. 2022. (In Russian).
15. (1911) Centenary of Kyiv first gymnasium. (1809–1811–1911) Volume 1. Name lists and biographies of officials and pupils of the gymnasium. Kyiv. 542 p. (In Russian).
16. Tkachuk M. L. (1997) Philosophy of light and joy: Oleksiy Gilyarov. Kyiv. 184 p. (In Ukrainian).
17. Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine.
18. Cymbal Ya. (2017) Literary discussion in cartoons and parodies. URL: <https://tyzhden.ua/literaturna-dyskusiia-v-sharzhakh-i-parodiakh/> Application date: 19.12. 2022. (In Ukrainian).
19. Shapoval A. I. (2020) Volodymyr Mykolayovych Perets as a Ukrainian scientist, a researcher of manuscript and book heritage in the light of epistolary sources. Kyiv. 596 p. (In Ukrainian).
20. Shevchuk T. (2015) Florinsky Tymofiy Dmytrovych. Shevchenkivska encyklopedia: T.6: T- Ya. Kyiv. 1120 p. (In Ukrainian).
21. Shulgin V. Ya. (1860) History of St. Vladimir University. Sankt-Peterburg. 230 p. (In Ukrainian).
22. Yanovych B. Mykola Vavrysevych. Educator, local historian, writer. URL: <http://volodymyrmuseum.com/publications/29-publications/regional-studies/114-krayeznavchi-poshuky-mykoly-vavrysevycha> Application date: 19.12. 2022. (In Ukrainian).